

în acest număr :

ion moldovan, mihail axente,
george popa, lucian costin, i. al.
bran-lemeny, vasile axente, nicolae
ladmiss-andreescu, anne-tilly, gh.
munteanu, arni kenna, ștef. balaci,
nicolae rusu, ion olariu —

lanuri

ioan moldovan: literatură proletară

Stadiul actual al literaturii contemporane și în special al liricii contemporane — se caracterizează așa cum just remarcă un critic (Const. I. Coriolan: Anarhism poetic) printr'un adevărat anarhism poetic. Intr'adevăr, mulțimea de curente existente în lirica actuală, nu ne dau răgazul a ne opri la o caracterizare în alt sens. Faptul în sine, pentru acei cari, privesc dintr'un unghi mai strîmt, este îngrijorător și îi duce la concluzii pesimiste, ca negarea a ori ce valori pozitive în poezia actuală. Pentru acei cari caută însă o explicație în afară și peste realitățile imediat apropiate, faptul este explicabil pentru că, într'adevăr, întreaga orânduire politico-socială de azi e caracterizată printr'un dinamism, în care mulțimea de curente de extremă, se bat cap în cap. Această stare e cunoscută sub numirea de criză și la rândul ei e provocată de o criză spirituală. — Nu e, prin urmare acest anarhism poetic ceva anacronic în accepțiunea justă a cuvântului, pentru că cu acest cuvânt am putea denumi atunci întreaga fază a culturii și civilizației contemporane. Fapt este că există o criză. Mulțimea de curente însă, ne dovedesc nu numai intensitatea crizei, ci și hotărîte porțițe de ieșire din această criză.

Unul din curentele izvorîte direct din acest sbucium al sufletului omenesc este acel care a dat naștere literaturii proletare. Poetul ieșit din masa celor oropsiți n'a putut rămâne indiferent la durerile celor de o condiție cu el. Suferințele lor au fost suferințele lui, aspirațiile lor au devenit aspirațiile lui. Și atunci le-a cântat. Din acest motiv, poezia proletară nu este artă cu tendinși după cum poezia patriotică a lui O. Goga, nu e nici ea artă cu tendinșe. Ci dimpotrivă, amândouă se situează sub formula: artă pentru artă, — în măsura în care amândouă sunt sincere. Pentru că aceasta este poezia, exprimarea a tot ce e etern omenesc sub o formă frumoasă. Așa fiind, poezia adevărată nu poate fi decât sinceră.

La noi, acest curent a fost reprezentat în trecut de cei mai străluciți maeștri ai scri-

sului românesc: Eminescu, Coșbuc, Goga. O sumară cercetare, se impune.

Greșesc acei cari consideră poezia „Impărat și proletar“ ca pe o poezie eminentă socială și încă de un socialism feroce. Geniul nostru poet a fost prea mult preocupat de problema tragismului vieții, căruia îi căută explicări înafara posibilităților terestre, pentru a face o poezie scoasă din realitate și pentru realitate, așa cum e poezia socială. Dealtminteri, finalul ei cu acea împăcare pesimistă că „vis al morții eterne e viața lumii 'ntregi“, stă în sprijinul afirmației noastre, întrucât o poezie socială se sfârșește întotdeauna — trebuie să se sfârșească! — printr'un verb în care dormitează fapta.

Impersonalul nostru poet Coșbuc — nu în înțelesul că n'ar avea personalitate ci în înțelesul că nu-și destăinuiește aproape niciodată propria-i personalitate, ne-a dat cea mai revoluționară poezie a literaturii românești. Dar iarăși greșesc acei cari consideră pe autorul poeziei. „Noi vrem pământ“, ca pe un poet social. Această poezie a fost scrisă incidental și se încadrează perfect în acea concepție a poetului:

„Sunt suflet / în sufletul neamului meu
„Și-i cânt bucuria și amarul“.

fără a avea pretenție de-a face din Coșbuc un poet al masselor oropsite.

Cât privește pe Goga, acesta a descris „Clăcașii“ numai pentru că acești clăcași formau majoritatea zdrobitoare a neamului său, pe care la cântat atât de măestrît în lupta spre un ideal sfânt.

După cum vedem, în poezia trecutului, curentul e numai existent, fără a se fi manifestat în plinătatea puterii lui.

Literatura actuală, ca una desprinsă din cel mai sbuciumat substrat, care a existat poate cândva, — e foarte natural să fie și expresia frământărilor sociale.

Astfel, alături de poezia de sentiment și de idei, stă poezia exponent al masei oropsite, poezia cu caracter revoluționar, socialist, poezia proletară. Ne vom ocupa, iarăși foarte sumar, numai de doi reprezentanți ai acestei poezii, ambii ardeleni —, ca mai apropiați.

Intâiul e Aron Cotruș, și-și are concentrate poeziile sociale în două volume: „Mâine“ și „Printre oameni în mers“. Nu greșim dacă afirmăm că până în prezent e unul din cei mai răsvârțiți reprezentanți ai acestui gen de poezie din literatura noastră. Dar să cităm: (din „Printre oameni în mers“).

„Orice s'ar schimba în bune, în țară,
ori ce ai sta să legi, să deslegi,
peste datini, peste legi,
peste gloate, peste regi,
peste azi, peste mâine
vecinic, ca pământul rămâne
omul ce ară!“

În această recunoaștere a elementului de baștină: țăranul, născut și crescut odată cu glia, — ca singurul stăpân pe ea, stă meritul acestei poezii. Aceasta se accentuează și mai mult în poezia „Către plugar“:

„Pe petecul de glie care l-ai arat
„și l-ai sămănat
„ca pe-un pietros aluat,
„din leat în leat,
„neîncetat —
„ești singurul stăpân și împărat!“

Dar poezia lui Cotruș nu e monocordă, nici nedreaptă și recunoaște alături de țăran și pe proletarul muncii de oraș, reprezentat prin poezia „Minerule, te scoală“:

„din ale traiului mine
„ies dârz, încrunțat ca și tine,
„aceeași năpaste ne bate,
„minerule, frate!“...

Și nu ne putem opri fără a remarca acel dârz patriotism reprezentat prin acel „Ion“, care „e unul și pot fi milioane“ și ale cărui „vreri românești“ să nu le înspăimânte nici temnița, nici tunul, — și înșfârșit prin acel „Pătru Opincă“ ce „sudue vârtos mocănește“ și „scuipă pe toată rânduiala asta!“

Sunt cele mai sociale versuri ce s'au scris în limba românească și nu le mai lipsește decât o formă mai accesibilă frumosului, pentru a sta cu cinste în tezaurul cu valori românești, deoarece singura acuză ce li se poate aduce — după unii foarte gravă, după alții neînsemnată — este

că nu respectă tradiționala haină a frumosului.

Celălalt reprezentant, face parte din generația și mai tânără a Ardealului și este dl. Ion Th. Ilea.

Primul d-sale volum e cea ce îl arată titlul: „Inventar rural și sentimental“, fără a se apropia cătuși de puțin de poezia urbanistică de sentiment. Respiră din el o nostalgie sinceră după sat, pentru că sinceritatea e cel mai propriu cuvânt prin care se caracterizează poezia dlui Ion Th. Ilea. Ceea ce face însă cu adevărat noutatea și originalitatea poeziei d-sale sunt imaginile (citez din „Cărarea“).

„Suviță prinsă pe fruntea pădurii,
înodată la izvor
cu firele doinelor,
tăiată 'n cântecul săcurei, —
ești taină pentru călător.“

„Zilele rup toamna în bucăți...
țăranii o despoaie de avut,
vântul o plânge doinind din flaut
și corbii așteaptă funebrul ospăț.“

Încă din acest volum facem cunoștință cu poetul ce se încadrează în curentul amintit, prin versurile:

„Drum nou s'a despicaț
Trec orașele prin sat,
Ura!... Ura!...
Sus steagurile, sus,
Peste-un veac care a apus.“

Într'adevăr, poetul, reprezentant al muncitorului dela sat ca și dela oraș, trece dela sat la oraș, și de aci iar la sat, făcând o armonie a muncii. Semnificativă în această privință e poezia „Porniri“ în care oftatul gliei, „apleacă plopilor, oprește stropii genelor împietrește râu 'n mers, alege-o stea pe cerul șters, pune 'n mâini ciomege tari de ulmi, ridică 'mbărbătări spre culmi, din sat îndreaptă drumul spre oraș prin imaș, spre palatele vecine.“...

Dar poezia dlui Ilea nu este enumerare de imagini ci cuprinde verbul care trebuie să 'nvingă: „Nojițele opincilor, cu tăria oțelului impun ruperea cătușelor“, e triumful gloatei; pe

lumea agoniei se clădește „Cetatea Binelui și-a Păcii!”

Și acesta e cuvântul final a concepției poeziei dlui Ilea: Introducerea umanitarismului, a frăției universale prin muncă!

Lucian Costin: între roman și poezie

Decâteori nu mi-a fost sortit să trec printre degete foile — manuscrise ale atâtor amfitrioni, ce ahtiază după un vis... de a fi poet! Mi-a succes, după bunela mele intenții de a le selecționa unele elemente, ce trebuia să le încurajez...

După ani de zile m'am trezit cu anunțul literar al cutărui volum de poezii, hai zicem ca exemplu... a bănațeanului Mihail Novac în București.

Apoi în fuga trenului, alții, cari mă zăreau pitit într'un colț liniștit de cl. III, ieșeau din somtuoașă cl. I și veneau la mine, iarăși cu foile... Mă rog, cucoana sa e poetă și trebuie încurajată. Am învățit de câteva ori foile printre degete, și am dat din cap... dă, se poate!... Mă gândeam în mine, cum o fi scăpat și Lovinescu de un astfel de ghinion... Și iar mă trezii acu de curând cu un anunț literar... romanul dnei X din București cu reclame confortante de romancieră... Alt exemplu. O pretinsă poetă cu atâtea însăilări în arta poetică intră pe alte ușițe la „Adevărul Literar și Artistic” cu aere de poetă și romancieră. Redactorii, cam superficiali, îi paginează orgoliile pe lungi coloane și din poetă peste 24 de ore să făcu metamorfoza de romancieră cu noul ei roman, lansat în goană de acelaș nucleu literar, patronat de M. Sevatos și M. Ralea. Și exemplele ar fi nenumărate! Ajunge reclama să te afișeze, unde nu te poate ridica talentul! Din poetaștrii precupețiți au devenit atâția matorii căutați cu lumânarea de editurile noastre superficiale, cu caracter pur comercial în București și în întreaga țară. Toate se rup după romanele cele mai buzate. Ajunge un bilețel dela cutare maestru al romanului și pleiada „romantaștrilor” se îngroașă. În poezie vor rămâne însă numai aceia, cărora li-i consacrat locul de însuși talentul poetic.

Poezia e o contra-valoare, care are alt rol... un rol mai ideal. Ar fi bine ca dl Lovinescu și alții să nu arunce pe piața literară... chiar și a romanului... toate epavele de prin București. Adevărații poeți se vor distanța de aceia, cari prin portia unui roman de reclamă ieftină caută să se furișe în arena cea mare a literaturii noastre.

nicolae-ladmiss-andreescu:

premenire.

...Vijelioasa apariție, rîzgâiata adolescență, — glorioasa maturitate și tristul apus al „Gândirei”, am prins de mult în subiectivul sufletelor noastre, deși reminiscențe duioase nu ne vor putea împiedica, pe alocuri, să ne minunăm cu dreptate, cum de au putut spiritele cuprinzătoare ale multor creatori de frumos din generația războiului, să sară pîrleazul spre politicul fluctuant al tuturor prăbușirilor?! — Căci — da! — procesul strein de suflet pur și spiritualism intelectual, al politicului pătruns în amvonul parfumului literar, a difuzat, a opacizat, animicit, va stinge, lumina vie a candelii ce a ocrotit o grupare care — deși s'a menținut până în clipa de față în fruntea trebilor culturale românești — este iremediabil compromisă și pierdută.

*

La temele i se sapă de mult. Răuvoitori spirituali sunt destui. Dacă puroiul nu a infectat întregul organism al pacientului, este că baloanele de oxigen pompate de un Cezar Petrescu, de un Ioan Pillat, de un V. Voiculescu, sau numai Dl. Lucian Blaga, i-au dat un fățuit și aproximativ suflu de viață: în esență, i-au dat ceva limitat.

Că, la majoritatea talentelor consacrate în paginile epocalei reviste, înverșuneala politică a dominat asupra ideii de cultură, nu e greu de văzut.

Intorși de pe frontul tuturor decepțiilor și a singurei dăr marei consolări: victoria, — plin de glorie, în haine aspre rusești, sau în mantale de postav franțuzesc, în cap cu ideile viguroase rezultate din exaltismul faptelor de arme, acești mînuitori de condeiu au avut sfînta ideie să bătătorească drumurile croite de semănătorism. Și au descălicat în inima revoluției ardelenice: Clujul, unde au fost primiți cu lacrimi, flori, redacții și brațe deschise, de ciracii romancierului Rebreanu și ai poetului Lucian Blaga.

Multe vreme frăția a fost completă, unind palpabilul cu idealul.

Ideologia vastă — analitic deci nu de toți cuprinsă — a „Gândirei”, s'a difuzat pe tot întinsul noiei țări fragmentar, mai ales că directorul de atunci, D-l. Cezar Petrescu, scria cândva ca revista va îmbrățișa toate manifestările artistice și literare, indiferent de concepție: tradiționaliste, moderniste, futuriste și chiar — cu circumstanțe — decadente.

Au venit însă zile de opresiune politică. Sufletele, care trebuiau să rămână pe metereze pur spirituale, s'au avântat, fără prea mare noimă, cu credinți politice drepte — dar politice — în murdăria „prin definiția” a luptei de gazetă, desbinantă și parțială.

Atunci când a luat naștere „Cuvântul”, prima deblocare dispensabilă s'a produs.

Germanul perfid al ideii egoiste de ins ce se vrea așîșat cu orice preț, a ros mai departe la temelie. Gru-

parea unitară a „Gândirei“ a prins să se răvășească, întocmai ca un nour supus vânturilor vitrege pe fondul senin, și surzător al unui Cer fără prihană. Vălvătaia de o fierbinte și filtrantă demență ideologică a D-lui Pamfil Șeicariu — alături de intransigentul naționalism al poetului Nichifor Crainic, de adâncurile de cuget ale autorului „Intunecării“, de incisivul condeiu al adolescentului Ionel Dimitrescu, — s'a rupt dela sânul „Cuvântului“, spre a se închege împunător, în paginile de acum șapte ani ale cotidianului „Curentul“. „Gândirea“ s'a mai șubrezit o bucată.

Aceleași ambiții — devenite endemice între membrii familiei gândiriste — patru ani mai târziu, cufundând tot mai adânc în vâscoasa pastă a politicului cele mai reprezentative chipuri culturale românești, au rupt din blocul „Curentului“ avalanșa naționalismului extrem, a poetului Nichifor Crainic, spre a funda un ziar care ar fi putut fi ceva mai mult decât este azi: „Calendarul“. De atunci, „Gândirea“ și-a început agonia.

Ceva mai apoi — încercare vagă de astădată — economistul Ion Scutaru, a fondat ziarul „Voința“ alături de Radu Dragnea, alt pion al literelor post-belice coborât din văile platoului ardelean. Cu acest eveniment, sfâșierea familiei gândiriste a fost completă.

*

Pătămirea „Gândirei“ se face tot mai adânc simțită de tineret, pentru că magistrii — frații realizărilor gândiriste — ajunși la situații remuneratorii dar paradoxale, continuă să se sfâșie, în loc să vadă în sens pozitiv necesitatea de viitor a culturii. Luați decuplașul Nae Ionescu — Pamfil Șeicariu — Nichifor Crainic — Radu Dragnea și, din activitatea invectivantă a acestor oameni cari au făcut ceva în literatura românească, veți aprecia întreaga tragedie a unui sublimе ideologii cu trecut brillant, dar în prezent funerar. Nu va fi deci surprinzător faptul că o tinerime care se obișnuise să se adape dela izvorul ideologic al „Gândirei“, în loc să se apropie de ea, să se sprijine pe ea și să sprijine, să-și confunde ființa spirituală cu concepțiile virtuose ale întregii temelii gândiriste; au început, sporadic, apoi tot mai acut, să se orienteze pe drumuri noi, către alte stele ideologice, spre, țeluri mai aproape de sufletul ei, — de tot idealiste, — pe cari nu le mai putea afla prin labirintul din urmă al unor apucători cari au materializat brutal concepția și — de ce n'am spune-o? — au pecuniarizat-o!...

Sufletul trebuie hrănit cu brize de adevăr adânc, peste taifunul minciunii sfidante. Ideile pure, născute în laboratorul cel vechiu gândirist, trebuiau cu grije cizelate și injectate convingător în mentalitatea oarecum sceptică, desorientată și ades viciată, a tinerului celui mai nou, zidit trupește și sufletește în oprobiiile războiului nimicitor de bine, adevăr și frumos. Cu atât mai mult aceasta, cu cât generația gândiristă și-a lăsat paste din sângele-i clocotitor, în tranșeele acestui răs-

boiu, și putea aprecia dezastrele unor lupte ulterioare și întestine pe teme pur ideologice. Părinții trebuia să-și naționalizeze luptele de idei — dacă nu le-au putut anihila — astfel ca sufletele copiilor să fie hrănite n u m a i cu purul creațiilor lor; cultura nefiind tot una cu ambiția egoistă și vanitatea.

Orientările noi ale tineretului, privite din acest unghi, sunt perfect justificate.

*

Făcând constatările de mai sus, nu putem trece cu vederea acțiunea de drum drept a foștilor gândirști grupați în jurul revistei „Azi“ Valoarea intrinsecă a gestului de nobleță întru ale gândului, schițat de D-l Zahăria Stancu, nu poate fi apreciată de noi. Rămâne, aceasta, în sarcina celor ce vor veni. Noi, numai menționăm reacția.

*

„Gândirea“ a trăit 14 ani. În țara noastră o viață suficientă — nu respectabilă pe deantregul — pentru o revistă literară de alura ei. Din Iunie 1933 nu a mai apărut. Fără a fi cioclii afirmăm: gândirismul e în agonie. Desigur, înainte de a expia, își va aduna ultimele puteri și — cu efortul celui ce a intrat în cercul neiertător și roșu al morții — se va mai ridica, găfâind, și fluturând un trecut glorios, va cere dreptul la viață. Va fi vană încercarea. Fadă și ilogică, smucitura. Pentru că făuritorii ideii de baza, a gândirismului — tradiționalism altoite pe modernism — sunt ei înșiși primii cari — sfâșiindu-se — resping propria lor procreație.

În asemenea condițiuni, viața va fi o imposibilitate și ideea va succomba definitiv. „Gândirea“ va muri sinucisă.

Nu știu dacă flori pe mormântul ei vor presăra d-nii Șeicariu-Crainic — Dragnea — Nae Ionescu și acoliții... Știm însă fiindcă o simțim — că flori de lacrimi vor picura pe copertile și între filele ei, din ochii spirituali a unei generații ce a crescut în slova-i curgătoare în sentimentele-i largi, departe de luptele intestinale cari au otrăvit adevărul și i-au grăbit sfârșitul. Pentru tineri, pentru cei cu copilăria plină de orori ale unui războiu de ideal, pentru studioșii generației ce se ridică — a căror paloare provocată de lipsurile și vitregia vremurilor de față, se aseamănă flăcării dela candelule străjuitoare de sfinți; justificând prin aceasta, zorile unui viitor fericit — pentru ei, apusul „Gândirei“, durerosul și desnădăjdnitul amurg al ideologiei gândiriste, să fie exemplu.

*

Va reînvia gândirismul?

Un semn de întrebare mare!

Desigur, bun din ideologia multiramificată o revistei va rămâne. Vă rămâne însă, în timp, ca document istoric și ca precursor amalgamant de concepții, o hartă... literară. O hartă construită cam după toate regulile cartografice, având ca puncte cardinale (deci spre cele patru zări ale gândirei omenești arătând): E. Nichifor Crainic, W. Radu Dragnea, N. Pamfil Șeicariu, S. Nae Ionescu. O hartă pe cât de vastă — și în unele locuri amănunțită — pe atât de necomună cu reliefurile sufletești, încă subtilizate, ale celor noi, nouți.

Cert este că pe soclul construit de revista epocală, se ridică, trainic, concepțiile timpului, țășnite din cea mai proaspătă și pătrunzătoare ideologie a acestui tineret, ce se arată a fi ferm.

Un semn de aspreță și de sănătate.

Și e bine așa!

lanuriști:

P

O

e

george popa: poeme**vînt de topit zăpăzile**

Vînt roz a scăpat prin borta zărilor
și-a pornit ca un cântec de flutur —
pomii iernii — am început să-i scutur
ca să cadă
fructe coapte de zăpadă
și să taiu în mine drumul primăverilor.

Doamne, și ce alb stă sufletul între zăpezi
(tu n'ai trecut nici-odată să-l vezi)
stă ca simburul în carnea de struguri,
crescînd vis, trup verde de iederă spre cer,
nu-l pășteau griji, nu-l dureau juguri
și nu-l lovea nici un hanger.

Ci vîntul și apele l'au lăsat gol
să pască iarbă primăverii amară,
iedera visului a căzut spre pămînt
trist și domol,
ca moartea soarelui în ultima lui sară.

De-acum va veni chinul luminii și-al oamenilor,
te va lovi crud biciul de frate
și tu nu vei putea nici un pumn să repezi.
O, blastămă suflete, vîntul roz al primăverii
ce nu te-a lăsat ascuns între zăpezi.

destin

Iartă-mă, iartă-mă că ți-am mușcat sinii:
i-am bătut două rodii coapte —
pleoapele-au adus peste ochi noapte
și-am umplut mai tare încheștarea minii.

Veni apoi freamătul tălpilor și jocul de pîntec,
carnea se despică lacom și greu,
eră afîț de nou pentru mine acest cîntec
c'am fost uitat de soare și de Dumnezeu.

Iartă-mă, iartă-mă c'am fost robul tău
și iartă-te pe tine
că mi-ai deschis fericirea, drumul rău,
curmînd în suflet orele veline.

n. rusu: sentinelă

Tăcerea taie felii din timp,
pași de bocanci
în răstimp
tulbură somnul pietrilor.
Sacerdotal
o stea a sărutat odăjdiile cerului.

— lui Alexandru Dima.

mihail axente: poeme**nădejzii irosite**

Iarna asta ridicol solitară
paloare mi-a turnat pe frunte.
Destinu-i hotărât — auzi, afară
au început să plângă streșinile mute.

Și primăvara o să vie iar cu vînt,
cu flori și cu îndemn,
nădejdiile toate le-am strâns acum în pumni —
nu vezi? din umbră o cruce-mi face semn...

timp strivit

Pe drum bătătorit apăs călcâiul
strivind timpul sub picior,
pânza zilei strânsă 'n mâini
pe pașii-mi drugi, o înfășor.

Ochii, pescăruși în vînt,
străbat nestrăviliți zarea,
timpul curge ceas cu ceas
și'n pumni, rod nou, strîng depărtarea.

aur iobăgesc

În pămîntul-mină
îngrop al boabelor tezaur
din care va răsări aur
pâinea gloatelor de azi și de mâine.

Bucuria mea, — acelor ca mine —
e să scalde în aurul până la brâu,
iar privirea cal fără frâu
s'alerge, să sburde prin pâine.

Sunt mulțumit dacă foamea lor
o stîmpăr cu truda trupului meu,
cu sudoarea ce curge din greu
cu sângele meu.

Undeva, departe în Ardeal
cineva doarme cu mine în gând.
O măță a sărit gardul
fugind cu somnul meu.
Piei satano!
Și-i atât de afundă noaptea.

Z i i**anne tildy: baladă**

Lumini fugare...
Bizară baladă
Ce cântă pe strune
Acorduri barbare
Și doruri păgâne...

Acorduri de vraje
Pe harfe divine
Cântă trubadurii
Iubiri, vis miraje
Cu femeii feline
Și sub suflul urii
Pândesc castelanii...

Icoane fugare...
Visează 'n castele uitate
Domnițe robite,
De crunți castelani
Iubiri ce se scaldă însoare
Parfumuri suave de floare
... vrăjite legende
Din nopți înstelate

— — — — —
Sunt vremuri apuse
Mistice balade
Cine-o să vă cânte
Pe harfe divine?

— — — — —
Eternă poveste
Unde's trubadurii?
Ce-a fost nu mai este...

— — — — —
Domnițe robite de vrăji
Iubiri de altădată
Cu senin, flori, soare
Eterne miraje...
... Icoane fugare

— — — — —
Bizară baladă.

arni kenna: smerenii pronunțate

Prăvălind oracole primeniri de — acord,
Au închis delirul zonei dela polul nord,
Când pe rampa ruginită triluri se deșeartă
Pentru-o dragoste uitată și o lume moartă.
Apele subțiri se 'ngână și o bat cu brăul,
Dumnezeu bine cuvântă peste câmpuri grăul.
Iar fântăna ce aspiră un adânc de stele
Și-a sorbit din ciuturi cerul și din cer zorele.
Numai codrul vieții cântă — cântecul gângav
Și despică muguri fragezi dintr'un trup bolnav.

i. al bran-lemeny: înainte

Spre zori, călători
Înainte!
De sângeră inima 'n voi
Nu priviți înapoi;
Din morminte
Cu voce de veac
Un strigat s'aude
'nainte,
Și-un drac
Rânjește și minte
Și râde cu buzele-i hâde
Și totuși 'nainte
Spre ighiab
Cel tare, cel slab
Spre stânci chiar pe brânci
Târâș — pogorâș
Căzând, sângerând
Și iarăși pornind
Spre ochiul de munte
Tăcut;
Și 'n apa cea clară scăldat
De zori sărutat
Trăsnit de raza de sus
Vei renaște.

ioan olariu: primăvara

Pământul ș'a schimbat cămașa albă
cu una ca foile de nalbă.
Pe furis, ghiocerii scot capete timide de copil
privind în jurule să-l vadă pe April.
S'așază apoi în rânduri pe deal și pe câmpie
și 'n cor
vestesc pe trecător
că Mesia 'ncurând are să 'nvie.
Atunci de voe bună
privighetoarea ș'adună
cântăreții
și repetiții fac în faptul dimineții
s'anunțe 'n târg și 'n sat:
„Cristos a înviat“.

Iar fluturii în haină argintie
așteaptă Impăratul să le vie
și's gata de cale
spre malul izvorului ce susură 'n vale.
Aici păpădia cu masa întinsă
și așteaptă sosirea. O horă prinsă;
un greer stă gata să cânte.
Mai jos o albină încearcă să 'ncânte
un mic toporaș.
Iar cucul poznaș
pe-o cracă se 'ngână.
S'aud chiuri departe spre stână.

gheorghe muntean:**în noaptea învierii.**

Pitit între cele două dealuri, cu decoru-i deosebit în seara aceea, cu felinare răvășite pe sub strășini, cu lumini sfioase de candelă, cu podoaba zarzărilor înfloriți sub luna plină, satul părea un mare candelabru amenințat să alunece în fundul văii. Drumeagul nins de petale albe, ce urcă la biserică veche de pe coastă, îmbrățișată de arbori seculari, era acoperit de un frumos covor, peste care crengile de cireș scuturau lacrimi albe.

O liniște neînțeleasă, un văl mistic acoperea satul ce parcă își ținea resufletul odată cu adâncimea nopții, ca'n apropiere unui neobșnuit eveniment.

În singurateca căsuță de lângă poarta țarinei, a cărei amintiri le deapănă umbra repetată a cireșului din prag, posomorit de povara presimțirilor, văduva Ileana stă tăcută la vatră privind spre cei doi copilași mângâiați de visele din noaptea dinspre Paște. De ani dearândul, de când o moarte neprăsnică îi fulgerase soțul, ea numai trăia de cât pentru copilașii ei. O boală nemiloasă îi săpa pieptul. Cu fiecare zi ce trecea se simțea tot mai slăbită, de parcă fiecare zi îi bătea un cuiu în sicriu. Ca de obicei, sărmana femeie se pregătise, cum bruma putuse și ea să facă o cât de mică bucurie copiilor cu surprizele de Paște și aștepta ca oricând ora să plece la Înviere. Stătea perdută în gânduri. Număra anii și simțea un gol sfâșietor la prevestirile viitorului.

Ochiul lunei din noaptea de sfârșit de Aprilie, părea mai cercetător atunci. O rază se înfipsea pe perina unde odihneau două căpușoare împodobite cu tort de in, ale copilașilor. Alta tremura în lumina candelii din colțu-i de veghe conturând un surâs icoanii cu ochii mari, împetriți, cu urme de lacrimi pe lemnu-i de abanos.

Cu vre-o cinci ani în urmă, tot într'o noapte de primăvară, Vasile, pădurarul, dormea întins pe masă somnul de veci, giulgiul alb acoperindu-i sfărâmurile trupului, așa cum îl adusese în bătătură murgul lui drag, târându-l din nenorocirea ce-i sfârșise viața. În nopțile lungi, când stând la vatră până-ce murea și ultimul tăciune. Cu gândurile înșurubate în amintiri, Ileana îl vedea printr'o pânză de lacrimi, înalt cu fața mată cu un surâs trist înflorit în colțul gurii și-l privea pân'ce zorii o alungau din vatră. O tropeală o cuprinsă și de data aceasta. Părea că se află undeva la poarta unei lumi nouă. Pe covorul de mătase verde ca edera, pomi de cari nu mai văzuse până acum, picurau din frunze stropi ca lacrimile și toate se prefăceau în flori. Și Vasile al ei le aduna și i le arunca împodobind-o cu o ploaie de mireisme. — O lume nouă cu cântări și șoapte ademenitoare. I se părea că tot ce e frumos, e făcut numai pentru dânsa. Pășea încet, în lumea ispitei, ușor ca o închipuire neasemuită.

Dăngăniri de clopot își proptise ecoul de frunțile plopilor, străjerii satului, vestind sfânta slujbă. Umbre

făcute mișunau pe cărări adumbrite de taine, numai Ileana nu mai păreasa sfioasă vatra, ferindu-se să nu-și trezească copilașii, luând-o spre biserică după ce din prag mai sorbea în priviri, capetele brodate cu păr de culoarea tortului de in.

Mângâietorul soare de primăvară îmbrăca dimineața zilei de Paște în petale de trandafiri. Copilul cel mai mărișor se deșteaptă, își prinse genele de lumina zilei sări la geam, bătu din palme, nerăbdător fugi spre mama-sa i se urcă pe genunchi „Paștele mamă dă-ne ouă roșii”. Dar când își atinse mânuța de fruntea rece, speriat de-o înfiorare începu să plângă, și eși țipând în prag. Pe ușa deschisă năvăli valuri, valuri aerul tăios al dimineții în odaia învăluită de tainele morții. Femea dormea liniștită, cu fața senină, cu zâmbetul încrustat de o nălucire ce nu-i mai aparținea, c'o mână întinsă peste cenușa din vatră unde parcă arse un suflet: Și în dimineața aceea cu cercei de violele când cocoșul cânta în soare, căsuța păduralului Vasile de lângă poarta țarinei, cu candela aprinsă sub icoana cu ochii muți, se diferenția tot mai mult de restul satului perzându-se într'o altă lume.

ștefan v. balaci: un învins

Visase? Nu!

Intr'adevăr îl dăduseră afară! Și când se gândeste ce i-se întâmplase, numai cu câteva minute mai înainte, totul i se pare un vis. Vorbele directorului, ce-și smulgea nervos rând pe rând mustățile, nu le auzise bine. Înțelese numai, că era concediat. Deschisese gura să vorbească, dar nu-și auzise glasul și nu știe ce-a spus.

„Așa trebuie să fie când mori, gândi instinctiv. Ochelarii cu ramă de aur ai directorului, se sbătuseră pe nasu-i cărn și sbierățile lui îl trezise:

— „Destul Domnule, nu 'nțelegi? Pleacă!” Ii arăta ușa. Și Adrian Panea plecase împleticindu-se într'un șnur dela ghetetele-i petecite.

Se înosptase. O ploaie mărunță, aruncată de vânt, îl plesni peste față. Își ridică gulerul ros; își îndesă pe cap pălăria veche și porni apoi în lungul străzii. Călca repede ținând privirile în jos Vru să gândească ceva, dar se trezi numărând în neștire stropii mici de ploaie, ce se spârgeau de caldarămul negru și murdar.

... patru-zeci și unu... patru-zeci și doi... Se opri o clipă sub un castan, căruia vântul toamnei îi smulgea ultima frunză. Un felinar își jucă o clipă flacăra-i neputincioasă pe trupu-i ud și inconvoiat.

O porni iar. Rând pe rând ferestrele caselor intrau în întuneric și străzile rămăseră pustii.

Intr'o uliță înfundată în besnă, un bețiv, îi aruncă în față un miros acru de băutură, printre dinți:

„Ce-i camarade... und'te grăbești... hă??...

Cum ajunse acasă nu știe. Dădu de câtva ori ocol ferestrelor slab luminate, dar nu îndrăzni să intre. Se opri în fața ușii și... așteptă.

„Mămico, nu mâncăm?” se desluși înăuntru un glas de copil somnoros.

„Da Puiule... să vie tăticu... dela serviciu!” Urmă o tuse groasă, ca notele unui marș funebru.

Și Adrian înțepeni în fața ușii, ca o statuă frântă.

„Ce faci acolo? se desluși prin ploaie glasul unui sergent de stradă. O clipă, gândul îi licări în cap ca o scânteie apoi se stinse.

Ne știind ce face, o rupse de fugă în lungul străzii. O umbră firavă apărură la fereastră:

„Ce e mămico?”

„Nimic!... Un om fugel!”

vasile axente: dragoste nemțească

amintiri de pe front.

... Cu ocazia retragerii din Transilvania, cantonăm într'un sat din jurul Sibiului.

Noi, cei care avurăm noroc, ne instalăm prin casele gospodarilor, ceilalți mai puțin norocoși sau soșiți mai târziu, se aciuară cum putu.

În piața satului, — caracteristică satelor ardeleni, era o îngrămădire de uniforme alături de tunuri, chesoane și cai. Oameni și iar oameni: câtă frunză și iarbă; trudiți de neodihnă, rupți și murdari iar fețele lor gălbijite trăda neajunsurile prin care trecuseră. Singuri ochii, vreșnic vioi și expresivi a-i românului, mai arătau încă un dram de vlagă în ei! În colo, mizerie și iar mizerie. Și, în această mulțime a mizeriei, ca culme a ironiei, un sergent scrivist din pionieri sfida această gloata flamandă, și obosită, plimbandu-și obrazul de cocotă, când se pomeni față 'n față cu generalul X.

— Ce-i cu tine sergent?... din ce batalion faci parte?

— Sa trăiți d-le General, sunt pionier. — Pionier! sbieră generalul ieșindu-i de mână ochii afară din cap. — Pionier, hai! voi va lăfăiți în bine și pe infanteriști îi mănâncă păduchii, trăindu-și restul de viață prin băltoace și noroi ca porci mâncați, s'au nemâncați iar voi vă gătiți ca curvele; la front am să vă trimit acolo vi-i locul măgarilor.

Și, s'a ținut de cuvânt, căci n'a trecut o zi la mijloc că ne și pomenirăm cu un ordin ca să plecăm — să ne prezintăm unor unități de luptă pe front.

Ne-am aprovizionat în grabă cu ce om avut și cum am putut și, iată-ne pe drum într'o beznă de să-ți dai cu degetele în ochi.

* * *

După multă orbăcăitură, ne pomenirăm într'un târgușor. Aici toată lumea era pregătită de luptă. La o marginea a târgului ne-am desfăcut pe plutoane și... așteptam. N'a trecut două ceasuri, că plutonul din care faceam parte, primește ordin să plece ca subțineră la o baterie, în munți, într'o direcție necunoscută.

Am plecat într'un noroc, să găsim bateria destinată, orientându-ne doar după vagile indicații date de către căpitan, noi ne având nici hartă și nici vreun plan al locului.

Tocmai să crăpa de ziua. O luarăm pe prima șosea ce ne ieși în cale și care se ascundea pentru un moment în niște porumbiște, ca de acolo să se piardă, tocmai într'o vale pe care o taia deacurmejișul.

Ne am dus pe vale tot spre stânga, când odată cu răsăritul soarelui, ne pomenirăm că începe să bubue tunurile și din fața și din spate și din stânga și din dreapta. Veniau ghiulelele din toate părțile și nu putea-i distinge care sunt a le noastre și care a le nemților. A fost deajuns să cadă o ghiulea în partea de vale în care ne aflam, că a și început panica, împrăștiindu-ne ca puii de potârniche.

Spre norocul nostru, dădurăm peste un soldat din artilerie, care zărindu-ne veni și ne conduse la o baterie. Nu era ce căutată de noi, însă eram mulțumiți că ieșam din zona focului. — Cum am ajuns, comandantul ne puse în linie de trăgători, îndărătul tunurilor care erau așezate pe o coastă într'un lan de porumb, de unde întruna bubia și scuipa cu schije în inamicul nevăzut.

N'a trecut jumătate de ceas, că ne pomenim pe vârful dealului cu un câine, care s'a oprit locului, a mirosit în vânt și a plecat de unde a venit, ca după puțin să revină din nou. După plecarea lui, o puternică bubuitură și o ghiulea trecu fluerând veselă pe deasupra noastră, spărgându-se hăt, departe în urmă.

Am făcut haz pe contul Bertei și-a surorilor ei, ba entuziasmați le trimeteam chiar salutări.

Dar aceasta nu ținut mult, căci ori supărate, ori luând glumiile noastre în serios drăguțele „berte," începura a se apropria, ajungând cu obraznicia până acolo, că scurma acum pământul în spatele nostru, până când una din ele îndrăgostită tare pe semne avu îndrăsneala de-a veni chiar până în mijlocul nostru.

Ne înțelegându-i limba și mai ales că mirosea grozav a lumea ceilaltă, am luat-o la sănătoasa, până am dat de niște tranșee. Ne-am oprit chipurile să mai răsuflăm, dar și-a găsit; hoțele de nemțoiici se țineau după noi. Dacă am văzut așa am șters-o și de-acolo, după ce ne-am luat răniții, zicând un fugar „Dzeu să-i ierte" morților, ne având timp a ne ruga pentru sufletele lor și am plecat cum am putut mai departe până am dat de-o răpă, iar de aici, calea întoarsă până la locul de unde am plecat. Pe drum, ne-am întâlnit cu celelalte plutoane, care ca și noi fugeau de focurile nemțoiice îndrăgostite de le sfîrșiau călcăile, de și-i chemau să-i îmbrățișeze — zău gentile și darnice mai erau bată-le focu. Dar nici noi nu ne am lăsat, și le-am îmbrățișat și sărutat cu mai multă dragoste mai târziu.

epigrame:

unui savant

De ce vă miră faptul
Că bea... în cantitate...?
Iați spus-o doar cu toții
Că-i o... „capacitate.

* * *

unui prieten caritabil

„N'am fir de păr în cap de câte ori
Am dat și-am miluit pe cerșitori."
Așa se laudă 'n continuu el
Și-are dreptate, căci, ... e chel.

ștefan v. balaci

C R O N I C A

cărți

tudor teodorescu-braniște: băiatul popii (roman, ediția II, editura „Adeverul“),

DI, Teodorescu-Braniște se afirmase ca ziaris fin și prompt, Nu ne miră astăzi acest roman de mari proporții (a mai scris și altele) fiindcă ziaristul autentic trebuie să aibă spiritul de observație și pătrundere al lucrurilor mărunte, obiectivitatea în judecată și vervă în stil. Ori acestea sunt calitățile unui romancier. Ziaristul de altă dată a trecut prin labirintul romanului condus de un fir misterios și bun. Nu există lacune. În fiecare coridor subteran luminează o fereastră de cer. Rândurile curg clare și limpezi.

Acțiunea simplă, dar cu atât mai frapantă prin banalul ei: o alegere de guvern, într'un sat orecare, Murgeni de pildă. Și dacă n'ar fi existat „băiatul popii”, acel Alexandru Murgu, cu idealul lui de răsturnare a vremii, acea Valerie pururi tristă și dispartă, cari ambii aduc o puternică notă de dramatism, am fi putut spune că subiectul coboară direct din Caragiale. Nu există aici nici o scrisoare pierdută, dar Elena Văleanu-Murgeni nu e oare o Zoe îmbătrinită? Afinitățile sunt slabe, desigur, dar să nu legăm personajii, ci însăși acțiunea din „băiatul popii” nu posedă întregul caraghioslic (cuvîntul derivă oare din „caragiale”? risipit în „scrisoarea pierdută.”? Nu vrem să impunem o influență: T. Teodorescu-Braniște e deasupra ori căror învinuiri. „Băiatul popii” e o frescă prea actuală: Caragiale de l'ar citi, sar vedea evoluat prin dramatismul social, care e însăși tema de fond a romanului. Și acest dramatism social e cu totul altul decât în Caragiale, e dramatismul vieții de după războiu. Alexandru Murgu e exponentul unei lumi noi oropsite: lumea muncitorilor cu bluze albastre și ochi de fiară. Acolo, în fumul fabricilor și a uzinelor, unde hoarneau cearcă să spargă cerul, furnicile humei, lucrătorii, plănuesc răscoale. Acest băiat de popă dela țară, crescându-și tinerețea în Germania, aduce cu el idealul unei răscumpărări sociale. Nu e pervers, nu e stricat. Luptă fățiș, amărînd bătrînețele tatălui, care nădăjduia dela el sprijin și ascultare.

Cade guvernul. Moșierul Iancu Văleanu, din Murgeni, ajunge ministru. Trebuia însă confirmarea poporului și atunci se fac alegeri . . . libere. Familia moșierului-ministru se instalează la țară, la Murgeni: nevasta ministrului, grasă, cuprinsă de patimi tîrzii, Valerie, fata ministrului, pururi tristă, dislocată din ansamblu. Jean Dornesco, șeful de cabinet, Victoria Sătescu, secretara ministrului. De-acum începe umorul și drama. Ministrul, Văleanu-Murgeni, pleacă la București, chemat de interese naționale, ducând cu el pe secretară, care avea să-i fie amăntă. Elena Văleanu-Murgeni, clocoitoare de patimi nesatisfăcute,

cuprinde între cărnurile ei pe artificialul Jean Dornesco, care suportă în silă accesele acestea de erotism. Și singură, în chenar trist, stă Valerie, atot știutoare, dar tăcută ca un scrin. Vede în Alexandru Murgu un erou și îl iubește. Murgu se cercetează pe sine și conchide la fel. Vine însă lovitura: muncitorii consideră pe „tovarășul” Murgu de trădător, fiindcă iubește fata ministrului. Devin agresivi. Murgu vede zădărnicia unui ideal purtat ani de-arîndul și se întristează fără leac. Presa electorală îl defăimează mai mult, punîndu-i pe seamă o aventură amoroasă, care lovește crud pe Valerie. Fata pleacă la băi, la Eforie. Mușcă din viață și își schimbă interiorul. Caută senzații cari să-i diminueze iluzia. Întîlnirea cu Murgu în trenul-express, e patetică și închizătoare de acțiune. Murgu pleacă la București să profeseze avocatura, Valerie devine alta, va iubi poate pe Tony Scondrea (un tip foarte autentic) sau pe alții. A fost grea doar prima deziluzie.

E în acest roman, mult realism. Crud dar exact. Tema e actuală, deaceea poate citind pe Alexandru Murgu îl apropiem de Metodi Polcovnicu. (I. St. Ioachimescu: Țărani și țirgoveți). Sunt doi tipi, bine conturați, din romanul nou, romanul social.

i. al. bran-lemeny: talaz (poesii) Brașov 1933.

Colaboratorul nostru, d. I. Al. Bran-Lemeny, și-a tipărit într'o plachetă, versurile sale mai noi. Nu au nimic comun cu poemele generației mai tinere, care caută urcări virgine spre Olymp. E în aceste versuri un sentiment adînc uman, de milă pentru cei oropsiți și dragoste de natură, DI. Bran-Lemeny cultivă încă forma tradiționalistă, atît de rară astăzi. Li e scumpă pentru că s'a născut cu ea. Cei tineri însă, scormonesc alte pămînturi, deaceea poate li se pare demodat acest vers. E însă într'însul destulă savoare poetică și d. Bran-Lemeny îl cultivă maestrit.

Dintre originale reținem câteva poesii de rezistență: Isus plînge, Clopotele cerului, Cerșetorul, Vulturul Carpaților. Reproducem din „Descătușare”

Vîntoasa ce m'aduse cu olatul
Unui fecund și tînuît amurg
A smuls cu sine poate și păcatul
De-a nizui vîsduhul taumaturg.

ca apoi de-acolo, din vîsduhul alb să-și arunce jos „sdrențele, cu sîngele ce s'a închiegat” și să ierte toată nebunia omenească:

Și cînd arar, mă uit în jos spre tină
Și văd piticii'n tăvîlug incert,
În danș macabru, fără de lumină
Îmi cade-o lacrimă spre ei și-i iert.

La sfîrșitul volumului are câteva traduceri din germană, (Goethe, Heinrich Zillig, Michael Albert) din maghiară (Ady, a cărui „stăpînă albă a cetății” o reproduce „abecedarul” în no. 45-48, Kacsó Sándor.)

Versul de pînă azi a dlui I. Al. Bran-Lemeny e tradiționalist în formă și fond. Poemul pe care „Januri” îl publică în numărul acesta, anunță o față nouă a talentului dlui Bran-Lemeny, tinzând spre renaștere.

n. milcu: versuri (colecția „pămînt și suflet oltenesc”) Craiova, 1944.

Distinsul publicist dela Craiova, d. Nicolăescu-Plopșor, tipărește în colecția sa, 20 poeme de Milcu. E un omagiu postum, adus regretatului poet, mort așa de finăr, în plină ascenziune.

Poezia lui Milcu am pune-o poate între Iosif și Petică. Mai impresionant decât primul și afit de tragic ca al doilea. Milcu a avut viziunea vieții interioare și a tragismului. Se pare însă a nu avea profunzimea lui Petică, pentru că își estompa mai acoperite stările sufletești. Petică pare mai profund, fiindcă e simbolist și simbolismul aduce miljoace multiple de senzație interioare. În angrenajul demodat al cimitirului, cu flori și salcâmi, cu lacrimi și suspine, Milcu și-a intercalat înăși viața lui. Moartea timpurie a dat satisfacție poeziei sale, iar cei ce eventual au rîs, s'au pocăit pe mormîntul proaspăt închis.

Recitind aceste poeme (toate au fost publicate) călătorim iarăși pe un drum egal, fără povîrnișuri. Căci Milcu e așa de domol, așa de calm. Gîndul morții nu-l înfioară, ci-l liniștește. Citindul, odihnești par'că într'o primăvară albă și tristă. Reproducem acest scump

S F Â R Ș I T

Pe paginile albe stă gîndu'n loc de-acum.
Mă prinde iar tristețea sfîrșitului de drum,
Și gîndul către tine îmi cade peste față:
Cascadă de lumină pe-un bloc etern de ghiață.

Pe rîndurile negre stă mina care-a scris,
Pe care, de odată, ca un trezit din vis,
O trag 'napoi . . . Mi-e teamă — numai avînd ce-ți scrie —
Că va rămîne moartă, acolo pe hîrtie.

Nu are Milcu poezii inedite? Dacă sunt, le așteptăm. Dl. N. Plopșor e vrednic de toată lauda, înfii pentru că editează tinerii scriitori olteni care au veritabil talent (să nu uite pe Radu Gyr) și pentru că, așa de curînd după moarte, ne aduce aminte de Milcu.

pompiliu d. preca: lacrimi de argint.

Am făcut în numărul trecut o mică observație „lucifărului literar și critic”, anume: poesia slabă. Prietenul Ion Th. Ilea și mai recent Florica Ciura, nu pot aduce salvarea. Și iată că dl. P. D. Preca apare într'un volum, extrem de slab. Influență din Eminescu până și în vocabular. Expresie banală și învechită. Sentimente nemotivate și suspine romantice

Cităm la întimplare:

De ce mamă, luna nu mă strălucește
Vie și măreață ca întotdeauna?
De ce mamă, vîntul așa trist pășește
Și'n ramuri uscate se lovește 'ntr'una.

— Atât —

const. jaleș: versuri (col. „Pămînt și suflet oltenesc”) Craiova 1934.

Între poezii olteni, Const. Jaleș, e apreciat. L'am citit anii tecuți încă, în paginile unor reviste bune. Poezia lui e descriptivă, o poezie cu țarmuri și lumini. Aproape de Radu Gyr și Milcu. Acești trei olteni stau strînși ca în copcii. Desigur Jaleș nu are nota adînc elegiacă din „grădina de sîdef”, e mult mai diminuată. Abundă în pastel bun, cu specific personal uneori. Reproducem din această „scrisoare”:

Toamna tivul frunzei dă în arămiu,
Prune înmierite lunecă prin crângi
Seara mai de vreme curge din tălângi
Huruitul morii noaptea este viu.

— — — — —
Vom sorbi aroma merelor mustite,
Și sfios ți-oiu spune, singuri când vom fi
— Ti-am păstrat pe buze doruri pîrguite.

Cu astfel de versuri, Const. Jaleș ne cucerește.

(g. p.)

periodice

Analele Dobrogei pe anii 1932—1933. Intorcînd filele de zăpadă pămîntie, ne-a părut rău că n'am găsit ceace te reține. Trecînd peste studiile de arheologie ori istorie, literatură e slab reprezentată. Mai ales poesia. Nu întîlnim nici un nume care se arunci flori proaspete, ci domină rugină și banalitate. Studiul lui Lucian Predescu despre Cerna, mai fad ca oricare altul ce l'a semnat. Trebuia să se recurgă la colaborarea lui Const. Stelian, care ne-a înfățișat cu alte resurse, portretul poetului dobrogean.

Cronica literară se mărginește la recenzia lui D. Stoicescu asupra volumului „Fierbea as-noapte marea” de Gr. Sălceanu. Noi nu putem admite nici măcar titlul (as-noapte).

Apropiînd copertele ne-au venit în minte „Arhivele Olteniei.” Ce deosebire!

Societatea de Măine (XI, Ian.-Febr. no. 1-2) Cluj. Prin colaboratorii ce și i-a asigurat, nu poate să aducă decât un variat material, atît pe tărîm social, cît și pe celelalte tărîmuri, printre care literatura este bine reprezentată. Oare dl I. Th. Ilea, cu a sa „Povestea mea” nu crede că prea s'apropie de „Drumul” lui Serghie Esenin, publicată în rev. „Azi” (III-1). Il sfătuim de a se debarasa și anu cădea victimă acestei influențe. Știm că d-sa, are atâtea surse de originalitate. Restul condee încercate, ca: Axente Iancu, Al. Ceușeanu, George Petre, I. U. Soricu, C. M. Lerca, C. Sudețeanu și alții. Cronica bogată.

Arta, și Omul. (II, Ian.-Febr. no. 7-8) București. După o tăcere de câteva luni, tăcere care ne-a surprins, ne-a produs oareșicare plăcere avînd-o iarăși pe masa noastră. Unică în acest gen, este o mândrie și ar fi pacat să dispară. Oare cînd vor înțelege d-nii dela Dir. Artelor, aceasta?

Abecedar (I, Martie no. 45-48) Turda. Ca întotdeauna bogat. O sursă de înprospătare, pe lângă ceilalți, aduce poeziei: Emil Giurgiuca și Yvonne Rossignon. Nu mai puțin Pavel Dan, cu al său Tuia. Cronică bogată.

Moldova Literară (VIII, Ian.-Febr. 1-2) Mihăileni. Dorohoi. Și aceasta revista ca mai toate are de luptat cu indiferența publicului. După o tăcere destul de îndelungată, ne-aduce în paginile ei un slab aport. Din conținut desprindem pe G. Drumur și George Lesnea. Cronică poate fie mai bogată.

Progres și Cultură (II, Martie no. 3) Tr.-Mureș. Vioiaia revista a asociației învățătorilor din jud. Mureș, aduce un bogat și variat material. În acest număr colaborează d-nii Gh. Bruzete, Partenie Dima, I. Th. Ilea, V. I. Posteuca, M. Dragoș și alții. Interesant micul studiu semnat de dl A. Filimon. Cronică bogată.

Colinda (II, Noembr.-Dec. no. 11-12) Cavadi-nești-Tutova. Nu avem decât laude pentru susținătorii acestei reviste. Din acest număr bogat remarcăm pe poetul G. Tutoveanu, care după cum vâd este un constant colaborator. V. Tacu și pe dl Bujoreanu, care în a sa schiță „Cu zântăi” ne dă o reală frescă a vieții dela țară.

Cadran (I, Ian. no. 1 și Febr. no. 2) Iași. De sub conducerea dlui Sandu Telejean, născut pe rămășițele pământești ale: Gândului Nostru și Pagini Moldovene, este un prunc vioi, care adopostește în paginile sale scrisul d-lor G. M. Zamfirescu, Const. Argeșanu — oare este fostul căpitan Argeșanu — pe vremuri — dela fostul Bat. 6 P-ri, Focșani? — George Lesnea și alții. Cu asemenea condee existența-i este asigurată. Dorim tinerei reviste viața lungă, iar „lanuristii” noștri îi salutăm cu un frățesc chiot de bucurie.

Hyperion (III, Ian. no. 1) Cluj. Aduce rod nou, din care desprindem pe lângă poezia d-lui Argintaru de o factură cu totul nouă ce iese din cadrul „Agoniilor solare”, poemele lui A. Puschin, în trad. d-lui Al. Iacobescu. Nu putem trece cu vederea pe Florica Ciura — așteptăm placheta anunțată — Restul I. Gh. Severeanu, I. Condurache, Popescu etc. Cronică de astădată debilă.

(m. a.)

însemnări.

literatura ardeleană de după unire

În ciclul de conferințe organizat de revista „Gînd românesc”, dl prof. Ion Breazu a vorbit despre literatura ardeleană de după unire. Conferențiar erudit, și-a rezolvat tema foarte plastic. Treceea în veac a poetului Coșbuc se pare a fi epuizat, parțial măcar, curentul semănătorist și a accelerat alunecarea spre livezi noi în literatură, chiar fiindcă semănătorismul culminase în poezia coșbuciană. De-aci începe poezia naționalistă a lui Aron Cotruș (despre care cineva șoptește că ar agoniza) abundînd în câteva volume. Aparția singulară și izolată a lui Lucian Blaga e comentată cu rezerve, ca la urmă să fie bine primită, recunoscându-se în poet un maestru atît în poezie cît și în eseu și dramă.

Romanul a culminat, desigur, cu Liviu Rebreanu, exponentul unui semănătorism evoluat, care a depășit cadrul curentului, implântându-se adînc în sufletul generației!

Conferința d-lui Ion Breazu a fost nu numai informativă, ci și de clasare.

arsenic

Premiul Teghirghiol-Eforie al editurii Cultura Națională a fost acordat d-lui Sergiu Dan, pentru romanul „Arsenic”. Titlul e sugestiv și prevedem un roman cu nerv. Sergiu Dan scrisese cîndva o „viață minunată” cu a nu știu cui colaborare. Astăzi îl vom avea singur: suntem contra colaborărilor, din egoism poate, dar și dintr'un punct de vedere practic.

Sergiu Dan e primul succesor al lui Mircea Eliade, care primise acelaș premiu pentru „Maitrey”, Vor pune unii aci și o problemă comercială, editura Cultura Națională premiind romane spre a le plasa cu reclamă. Mircea Eliade și chiar Sergiu Dan, nu pot fi socotiți însă intruși, iar editura Cultura Națională s'a dovedit o stimulentă a literaturii bune și originale, editînd romane de succes.

Așteptăm „arsenicul” d-lui Sergiu Dan cu firească curiozitate.

vorbesc slugile

Cotidianul cu barbă roșie a d-lui Sandu Tudor, ne face o recenzie revistei la rubrica „țintar”. În fiecare zi cineva cade la țintă. „Lanuri” e pentru Domnii care nu semnează, dela „credința”, o revistă „șovinist semănătoristă”, în urmă cu un sfert de secol. Asta probabil fiindcă poartă un titlu sugestiv cămpnesc. Ar fi fost o bună revistă de capitală acum 25 de ani. Așa susțin enoriașii lui Sandu Tudor.

Nu rivnim la asemenea situații. Ne mulțumim cu modestia noastră și suntem mîndrii de a fi dat prima revistă literară a Ardealului de sud. Această revistă se tipărește cu greu, nu se vinde cu un leu exemplarul — și nu ar trebui insultată. Cei dela „credința” însă așa obișnuiesc. E o obișnuință cotidiană. Și chiar de-am fi semănătoriști, am dovedi cel puțin un fanatism, pe care slugile „credinții” nu-l au, și-ar trebui să-l aibă. Tare am avea chef să plantăm turnul sașilor din Mediaș în capitală, se le sune clopotele lutherane la urechi măturătorilor lui Sandu (Tudor) și să le arate că aici până și streinii mai au o credință.

pamflet

Mircea Damian conduce în a doua serie „vitrina literară”. Umorul din cărțile sale l'a plantat și în paginile acestei reviste de pamflet, cu țuțări și didine. Fiindcă o revistă de pamflet nu e nici odată serioasă. Descopere întîmități care nu au de aface cu opera autorilor și care au pretenția de a o justifica, sau mai precis a o reduce. Într'o revistă de pamflet poți fi înjurat și nu vei riscă să pierzi prea mult. Să crează însă o atmosfera care condensată zilnic, apasă. Aceasta trebuie să o știe d-l. Mircea Damian și să nu facă abuz. Iar colaborătorii dsale, fiindcă sunt mai triști (ii vâd din poezii) să nu împrumute un umor fals și o linșare publicistică de datorie. Să aleagă și să judece. Incolo, simpaticului Mircea Damian îi urăm sănătate, fiindcă e sincer.

cîntecul lanurilor

Cînd această revistă a pornit la drum, acum 8 luni, eră mai simplă, și caravana gîndului eră mai mică. Au mai sporit beduinii și noi am mai cumpărat cămile. Așa cum apare azi lanurile, sperăm că e satisfăcător. Profesia de credință nu ne-o mai exprimăm: am spus-o la început și se poate vedea din paginile acestei reviste. Credem că umblăm în actual și în contemporaneitate. Există însă o dulce pasivitate a multora — scriitorii și cititorii — care nu apreciază acte neproductive de aur material. Aceste rînduri le adresăm întăi celor ce scriu. Lanurile (fără a avea lipsă, dar așa e bine) așteaptă în cîmpul lor pe ardelenii tineri cu ideologie, talent, constanță, fiindcă cine nu le are acestea e un diletant și diletanții sunt numai amatori! Și lanurile mai așteaptă și pe cei cari citesc această literatură a noastră. Punem punct, fiindcă suntem convingși că s'a înțeles totul. N'am vrea să așteptăm poetic, adică cel așteptat să nu mai sosească nici odată, fiindcă atunci generația de azi s'ar dovedi că e numai limbută.

(g. p—a)